

Date sent: Thu, 25 Aug 2005 21:28:14 +0200
From: אברהם סילבצקי <avisyl@netvision.net.il>
To: office@etzion.org.il

י"ח מנחם אב תשס"ה

בס"ד

לכבוד הגאון הרב אהרן ליכטנשטיין שליט"א

של' וכוט"ס.

היה למראה עיני מכתבו של כת"ר אל מו"ז שליט"א ובו מספר שאלות הבהרה. ראיתי חובה לעצמי כתלמיד הדין לפני רבותיו, שאין בו לא תורה ולא חכמה, לפרוש בפני כת"ר דברים ששמעתי ממו"ז שליט"א, המפורסמים בעולם התורה וידועים זה מכבר ליושבי על מדין. אין זאת כי אם הזדמנות נוספת להבהיר, להאיר ולפרסם את דרכו הברורה של מו"ז שליט"א בעניין זה.

עלי להדגיש, כי נכתבים הדברים על דעתי בלבד, לפי קוצר הבנתי ומיעוט שכלי. אם שגגה נפלה בהם, איתי תלין משוגתי. אני תפילה כי נזכה לברר וללבן סוגיות נוספות מתוך חדווה דשמעתא בעתות שלום ושלווה, השקט ובטח.

אזכיר בקצרה שאלותיו של כת"ר: א) סכנת הסרבנות לחוסנו של צה"ל והסיכוי להצלחת תוכנית ההתנתקות, האם יש בהם בכדי לאסור את סירוב הפקודה ולהתיר את מסירת הקרקעות לידי נוכרים. ב) הביטוי "לא ינקה" המוזכר בפסקו של מו"ז ושייכותו לעניין זה. ג) זיקת "היתר המכירה" המתירה גם את איסור "לא תחנם" לאיסור מסירת קרקעות לנכרי בנדון דידן. ד) גדר קדושת מקדש מעט והאם מעשהו של החייל הוא בגדר "דרך השחתה". ה) חורבן בית הכנסת לאחר יציאת היהודים מגוש קטיף.

א. לשאלת הסרבנות ועתידו של צה"ל.

ראשית, ברצוני לגעת בבעייתיות הלוגית המתעוררת, לכאורה, בעצם הצגת השאלה. אין מנוס מלציין, כי בשאלה זו הראשונה, קיים אלמנט טוטאלוגי. לכאורה, כלל כת"ר את הנחתו היסודית השנויה במחלוקת, בשאלתו. עקב כך, הגיע כמובן למסקנה העולה בקנה אחד עם אותה הנחת יסוד.

אילו הייתה ניתנת פקודה חוקית לכלל חיילי צה"ל המחייבת לעבור על דברי תורה, האם היה מקום לציית לה? לו הייתה ניתנת פקודה לחלל שבת שלא לצורך, כגון פינוי ישובי גוש קטיף בשבת. או אילו היו כופים על חיילינו לשרת יחד עם חיילות, באופן המכריח לעבור על איסורי תורה - האם גם במקרים כאלו היה כת"ר חושש לחוסנו של צה"ל ואוסר לסרב פקודה? יורשה לי להניח כיסוד סביר, כי כת"ר שליט"א (כשאר רבני ישראל) לא היה נותן מקום מכריע בשיקוליו ההלכתיים לספקות ספקולטיביים בדבר עתידו של צה"ל והיה מורה לתלמידיו לסרב פקודה.

דומני, כי במקום איסור ודאי ומוחלט לא היה עולה על דעת מאן דהו להתיר איסורי תורה, מכוח השערות והערכות עתידיות שנויות במחלוקת, שאינן מוכרחות כלל ועיקר. מכאן, שבבסיסה של שאלת כת"ר בדבר הסרבנות הנשענת כולה על החשש העתידי לחוסנו של צה"ל, ניצבת בהכרח הנחת היסוד, שהאיסורים הכלולים בפקודת הגירוש אינם איסורים מוחלטים (לפחות במצב הנוכחי) ככל האיסורים האחרים שבתורה. הנחת יסוד זו שבבסיסה השאלה, נוגדת בתכלית את תפיסתו הידועה של מו"ז שליט"א, הסובר כי האיסורים הכלולים במסירת קרקע של ארץ ישראל לנוכרי גם במצב הנוכחי, אינם שונים משאר איסורי תורה כחילול שבת וכאביזריהו דערויות, כפי שיבואר להלן. בכך נשמטת הנחת היסוד שבשאלת כת"ר, ועמה נשמטת כמובן השאלה בכללה.

האיסור ההלכתי לקיים פקודה הקוראת לעבור על דברי תורה כגון לחלל שבת שלא לצורך, לעבור על איסורי עריות או למסור קרקע מארץ ישראל לנכרים לתפיסת מו"ז שליט"א, מובן וברור. מעבר להנחה הפשוטה הנטועה בלב כל מאמין, כי צבא שאיננו נשמע לצו ה' ועובר על חוקיו לא יצלח על אויביו וכי זוהי הפגיעה האנושה והאמיתית בחוסנו של צה"ל, הרי שבמישור ההלכתי אין ספק כי חששות וספקות ספקולטיביים

גם אם נתעלם מהנחת היסוד שבבסיס שאלת כת"ר, הרי שבנדון דידן הדברים פשוטים עוד יותר. שכן, עיקר חששו של כת"ר בנושא זה מפני פגיעה בחוסנו של צה"ל לוטה בערפל ואינו ברור כלל ועיקר. יסכים אתי כת"ר שליט"א, שתהיה זו כמעט פגיעה באינטליגנציה של חיילי צה"ל לחשוש שמסירוב פקודה ממניעים דתיים יקישו לסירוב פקודה בהקשרים אחרים.

יתירה מזו, גם בלא קשר לאספקט הדתי, האין זו זילות משוועת ביחס לחיילנו להניח שאין הם יכולים להבחין בין פקודה בשעת מלחמה הניתנת כחלק ממערך הגנה מפני אויב, לבין פקודה הקוראת לפגוע ברכושם ובחיייהם של אחיהם היהודים? אין חייל שאינו מבין את ההבדל בין פקודה הניתנת במסגרת מילוי תפקידו וייעודו של צה"ל – הגנה על אזרחי ישראל מפני אויב, בלא התחשבות בהשקפותיו הפוליטיות האישיות של החייל, לבין פקודה שבאופן נורמאלי לא הייתה מתגלגלת כלל לפתחו של צה"ל, ומעולם לא הייתה כלולה ברעיון הקמתו, ורק משום חסכים טכניים ניתנת לצה"ל המשמש לצורך

העניין כחברת כוח אדם. קשה לי עד מאד לקבל את הנמכת ערכם המוסרי והשכלי של חיילנו, כאילו אין בכוחם להבחין הבחנות פשוטות ואלמנטאיות שכאלו.

עלי לציין דבר נוסף, ישנם הערכות לא מעטות של גורמים מקצועיים הסוברים כי דווקא ההשתתפות של חיילי צה"ל בגירוש יהודים מביתם, עם כל הכרוך בכך, וההתחככות האנורמאלית עם אזרחי המדינה התמימים, פוגעת באופן קשה ביותר בחוסנם הנפשי של חיילנו ומותירה בהם צלקת נפשית שתפגע בברור בתפקודם העתידי כחיילים. חוסנו של צה"ל עומד איתן על בסיס מוסרי מוצק, הממלא עוז את חיילנו "משעבד את ליבם לאביהם שבשמיים" ועל ידי כך, כאז כן עתה, הם מתגברים ונוצחים את אויבינו. מילוי פקודת גירוש שכזו משמיטה את הבסיס החיוני הזה, מותירה את צה"ל שבור ורצון

ללא עמוד שדרה מוסרי וערכי, וכבר ראה עם ישראל לבושתו את ביזת חלק מבתי המתיישבים בגוש קטיף ע"י חיילי צה"ל עצמם. כל זאת עוד מבלי לקחת בחשבון את הצלקת העמוקה שבנפשם של המגורשים והסובבים אותם, דבר המוביל ליחס מתנכר לחיילי צה"ל בין המבוגרים ובעיקר בין הצעירים הרכים שבהם. די ברור, כי אחריתו של יחס זה הינו הרה אסון.

כת"ר אינו מתייחס בשיקוליו לחששות אלה מפני פגיעה בחוסנו של צה"ל, הנשמעים מאנשי מקצוע שונים בימים האחרונים. לעומת זאת, לחששות מפני סירוב הפקודה מתייחס כת"ר בכובד ראש. וכאן הבן שואל, מה יסוד ההשענות הוודאית על ספקולציות בדבר פגיעה בחוסנו של צה"ל באם יסרב פקודה, תוך התעלמות מוחלטת מהחששות לפגיעה בחוסנו של צה"ל דווקא בקיום פקודה מפוקפקת זו? האם כת"ר נוטה לקבל הערכה מציאותית אחת על פני השנייה, או שמא משום סוד ה' ליראיו? [ברשות כת"ר נקטתי באותה לשון כבמכתב השאלה, בכדי להבהיר שלענ"ד קו המחשבה אותו נקט בשאלתו, נכון באותה מידה גם ביחס להכרעה בין שתי הערכות אלה.]

- בעניין שאלת כת"ר ביחס לסיכוי הצלחת תוכנית ההתנתקות כגורם להיתר לגרש יהודים מביתם ולמסור את הקרקע לנכרים.

ידועה דעתם של רבים מגדולי הפוסקים כי מצוות ישוב וכיבוש ארץ ישראל תלויה ועומדת גם במקום סכנה ליחידים כל עוד אין מדובר במצב של פיקוח נפש ודאי לכלל. דעה זו מבוססת בין השאר על דברי המנחת חינוך (תכ"ה ותר"ד) המפורסמים בעניין מלחמת מצוה – "כל המצוות נדחות מפני הסכנה מכל מקום מצווה זאת דהתורה ביותרה ללחום עימהם וידוע דהתורה לא תסמוך על נס ובדרך העולם נהרגים משני הצדדים בעת מלחמה אם כן חזינן דהתורה גזרה ללחום עימהם אף דהוא סכנה – דחווה הסכנה במקום הזה". מלחמת המצווה לכיבוש ארץ ישראל כוללת בדרך הטבע מצב סכנה של פיקוח נפש, ואפילו הכי גזרה תורה ללחום ולכבוש. מכאן, שקיומה של מצוות ירושת הארץ אינו פוקע גם במקום סכנה, כל עוד יכול היישוב בכללו להתקיים (וע"ע בשו"ת משפט כהן סי' קמג).

בבסיס קביעה זו עומדת ההנחה, כי קיומה הנורמאלי של מדינה מיושבת כולל גם הגנה על גבולות הארץ, במחיר פיקוח נפש של יחידים. זוהי ההצדקה להקמת מדינת היהודים דווקא בארץ ישראל, במקום סכנה, אף שבאופן ריאלי נדמה, כי מבחינה ביטחונית היה פשוט הרבה יותר להקים מדינה במקום אחר (אוגנדה למשל). זוהי, בין השאר, ההצדקה ההלכתית ליציאתו של צה"ל למלחמות מגן כנגד אויבינו גם במחיר פיקוח נפש של מיטב בנינו. וזוהי ההצדקה לשיבתם של היחידים בארץ ישראל חרף המצב הביטחוני הקשה בעת שאיומי הטרור מרחפים על שמייה.

אודה ולא אבוש כי הדברים אותם מביא כת"ר שליט"א בשם מרן הגר"ד סולובייצ'ק זצ"ל כי אין איסור במסירת חבלי ארץ ישראל לנכרים במקום "פיקוח נפש" היינו במקום סכנה ליחידים, בעניי, אינם מובנים לי די הצורך. על כל פנים, בדיעבד, מניח אני כי גם כת"ר שמח על כך שבמספר צמתים חשובים בתולדות הציונות לא התקבלה דעה זו (דחיית תוכנית אוגנדה, ההכרזה על קום המדינה, המשך כיבוש חבלי ארץ במלחמת ששת

ישראל, האמונים על שמירת מצוות ה', נאחזים בנחלת ה' גם במקום סכנה, ואין הם מתחשבים ב"שיקולים של פיקוח נפש" כגורם המחייב אותם לעבור למקום יישוב בטוח יותר .

כאשר ירו מחבלים לעתים תכופות יחסית בכביש המנהרות המוביל לגוש עציון, ואף הרגו שם מתושבי המקום, הפך הכביש למקום סכנה בלי שום ספק (מהפצמ"רים בגוש קטיף נהרגו פחות), ובכל זאת, לא שמענו מי מהרבנים ובכללם כת"ר שליט"א, שיקרא לתושבי המקום או לישיבת הר עציון להעתיק את מקומם למקום בטוח יותר. האין זאת מכוח ההכרה ההלכתית הבסיסית, שמצוות ישיבת ארץ ישראל תקפה ועומדת כקיום נורמאלי של יישוב, גם במקום סכנה ?

מצבנו הביטחוני כיום במדינת ישראל אכן אינו פשוט. כביש הגישה לגוש עציון כמו גוש קטיף לא היו מקום נטול סכנה, ועם זאת אין מי שיטען כי מדובר בפיקוח נפש לכלל האומה, כי אם ליחידים ממנה. ברור מכל הנ"ל, כי לדעת מר"ז שליט"א ושאר הפוסקים (שהוזכרו לעיל), המצב הביטחוני השורר כיום אינו מפיקע את מצוות יישוב ארץ ישראל מכל השטחים בהם מוחזקת מדינת ישראל, וממילא לא פוקע גם איסור לא תחנם ביחס לאותם חבלי ארץ. משום כך ברור, כי חל איסור מוחלט מן התורה לגרש יהודים מבתיהם על מנת למסור את השטח לנכרים, בין אם יש סיכוי לתוכנית ההתנתקות ובין אם לאו. איסור זה הריהו ככל איסור אחר שבתורה, אם כחילול שבת ואם כאיסורי עריות .

[לפי זה מובן מדוע דברי הרשב"א בתשובה והרמב"ם בהלכות שבת (בהנחה שתוכנם אכן נוגע לדיונונו כפי שהעלה כת"ר) אינם רלוונטיים כלל לעניינו. כפי שנתבאר, אין כאן שיקולי פיקוח נפש רגילים .]

בנוסף לכך עלי לומר, כי גם לפי תפיסתו של כת"ר שליט"א, איני מבין כיצד נגזרת מכך גישתו לתכנית ההתנתקות ולפקודה המורה לגרש יהודים מבתיהם. ראשית, גם אותם אנשי בטחון המצדדים בתוכנית ההתנתקות מודים בפה מלא כי מדובר בסיכון, תוך כדי הסתמכות על ספקולציות עתידיות שהם עצמם מודים שאינם מוכרחות. אי אפשר להתעלם מכך שההכשר ליטול סיכונים על גב אותם אזרחים המגורשים מבתיהם, נובעת לפעמים, מתפיסתם הפוליטית העקרונית של אותם אנשי מקצוע. תפיסה זו ממעיטה, כמעט מבטלת, את ערכי ההתנחלות בישראל מטעמים שאין להם כל קשר לגדרי פיקוח נפש. חלק מאותם אנשי מקצוע אכן אינם רואים בהתיישבות בישראל ערך ביטחוני, אך גם אין להתיישבות זאת בעיניהם כל ערך אחר. משום כך אין הם חוששים ליטול סיכון, גם אם הדבר כרוך בעקירת ההתנחלויות. האם אלה הם "שיקולי פיקוח נפש" מספיקים לבטל מצווה ולעבור על איסורי תורה ?

אולם מעבר לכך, נניח שנתעלם מתפיסתיהם הפוליטיות של אנשי המקצוע. שאלת פיקוח הנפש שבתוכנית ההתנתקות, שנויה במחלוקת. יש אנשי מקצוע הסוברים כי התכנית תועיל ויש הסוברים את ההפך, כי תזיק ותגרום לאובדן רב יותר בנפש. מזכיר הדבר את העולה מתשובתו של הרדב"ז (ח"א ס"ו) בעניין חולה מסוכן, שיש מן הרופאים הסוברים כי תרופה מסוימת תציל את חייו ואחרים סוברים כי אותה תרופה דווקא תקפדם, ופסק שם הרדב"ז שב ואל תעשה עדיף. לעניינו פירושו של דבר, שהלכתית שב ואל תעשה עדיף ואין היתר לפנות ישובים בהסתמך על אסכולה אחת של אנשי בטחון .

גם אם נאמר, שבנידון דידן, יש רופא המכריע והוא ראש הממשלה. האם יהיה זה מופקע לומר, כי אין שיקוליו של רה"מ נוגעים ל"שיקולי פיקוח נפש" הלכתיים? חוסר ההבנה בערכי המצוות בכלל ובמצוות ישוב א"י בגוש קטיף בפרט, עלולים להכשיר פרמטרים שאין להם כל שייכות לפיקוח נפש בגדרי ההלכתיים, כחלק ממערכת שיקוליו של ראש הממשלה. גם אם רה"מ מתכוון לטובת מדינת ישראל בתהליך זה, האם ברור כי מונע הוא משיקולי פיקוח נפש? למשל, אתן את דוגמת הסיוע הכספי מארה"ב וממדינות אחרות, האם גם זה מהווה מתיר למסירת שטחי ארץ ישראל לנכרים? (בהנחה שבלא הסיוע

אין מדובר בפגיעה אנושה שתערער את כל היישוב בארץ ישראל, עיי' חולין ז' ע"א). האם הכרה בינלאומית שתבטיח את עליית הבורסה ואת העלייה במספר המשקיעים העסקיים במדינת ישראל, גם היא פרמטר מקובל להתיר איסורי תורה? גם לפי תפיסתו של מרן הגר"ד סולובייצ'יק זצ"ל, האין צורך לברר ולוודא שאכן מדובר בפרמטרים הלכתיים של פיקוח נפש? ומה אם יחליט ראש הממשלה, כי על האזרחים לעבוד גם בשבת לצורך קיומה של המדינה, עקב מצבה הכלכלי הירוד. האם גם אז תתקבל החלטתו ללא עוררין מצד כת"ר רק משום שהוא המחליט, ללא בדיקה הלכתית שאכן הפרמטרים להם הוא

נזקק עומדים בקנה המידה ההלכתי? האם שמעו אוזניו של כת"ר בפירוש את מניעיו של רה"מ, האם הזכיר בפירוש ענייני פיקוח נפש? או שמא מונע הוא ממניעים אחרים שאינם ממין העניין ההלכתי. כל עוד אין הדבר מוכרע ומבורר, וצדדי הספק רבים על הוודאי, יתכן לענ"ד כי גם לפי תפיסתו של מרן הגר"ד סולובייצ'יק ההכרעה המעשית תהיה שב ואל תעשה עדיף .

ב. בעניין שאלת כת"ר על ניסוח הלשון של מו"ז שליט"א – "לא ינקה" השייכת לפי דברי כת"ר רק לשבועת שקר.

לא הבנתי בעניי, את כוונת כת"ר. האין כת"ר מכיר בחילוק שבין לשון התורה ממנה נגזרים לימודי חז"ל לבין לשונות אחרים, בהם לשון הכתובים או לישנא דרבנן? לא יתכן כי נעלם מעינו הבדולח של כת"ר הפסוק במשלי (ו' כ"ט) – "כן הבא אל אשת רעהו לא ינקה כל הנוגע בה" ובאבן עזרא שם – "שפירושו יכרת מונקה לא אנק" וכן במצודת דוד – "כי כל הנוגע בה לא ינקה מעונש הראוי". ושם בהמשך (י"ז ה') – "לועג לרש חרף עושהו שמח לאיד לא ינקה" ועוד שם (י"ט ה') – "עד שקרים לא ינקה ויפיח כזבים לא ימלט". האם גם אל שלמה המלך נבוא בבירורי שאלה, כיצד השתמש בלשון לא ינקה השמור רק לשבועת שקר?

הנה כי כן, המושג לא ינקה לא נזכר בהכרח רק בעניין שבועת שקר, כל עניינו של מושג זה הוא לא ימלט מעונש, היינו סוף העונש לבוא. ואמנם כאשר השתמשה התורה במונח זה באופן יוצא דופן, הותר הדבר מקום לחז"ל ללמוד מכך על חומר האיסור של שבועת שקר, אך לא הבנתי כיצד ניתן ללמוד מכאן שביטוי זה שמור אך ורק לשבועת שקר?

בטוח אני בלי שום ספק, כי כת"ר בקי ממני בספרות הפוסקים והשו"ת הראשונים והאחרונים, בהם ניתן למצוא אין ספור דוגמאות לשימוש במושג "לא ינקה", לאו דווקא בהקשר לשבועת שקר, כי אם לתוכן פירושו הפשוט של המונח – לא ימלט מעונש, כפי שהשתמש בו מו"ז שליט"א. אביא רק מספר דוגמאות: בשו"ת מהרלב"ח (קמ"ז ד"ה עוד סיים) הביא ביטוי זה לענין איסור לשון הרע, בשו"ת מהריט"ק (ח"א סי' י"א) הביא ביטוי זה לענין איסור סתם יינם בשו"ת חוות יאיר הביא ביטוי זה לענין המוחלים זה לזה שלא כדין תורה, בשו"ת יהודה יעלה (ח"א א"ח ה') הביא ביטוי זה בהקשר לפגיעה בכבוד ת"ח ובשו"ת משפט כהן כתב מרן הרא"ה קוק זצ"ל ביטוי זה ביחס למנסים לפגוע באלה השובתים בשביעית. גם במשנה ברורה השתמש מרן החפץ חיים זצ"ל בביטוי זה ביחס לנוגע באצבע קטנה של אשה (סי' ע"ה סק"ז). אלו רק מקצת דוגמאות לשיגרא דלישנא דרבנן בבואם לבטא את העונש הצפוי לעובר על דברי תורה, משום כך אינני מבין את שאלת כת"ר בזה.

ג. בעניין שאלת כת"ר על איסור לא תחנם.

שאל כת"ר, כיצד זה מסתמך מו"ז שליט"א על הקולות לעניין איסור לא תחנם לגבי היתר המכירה, ואילו בעניין זה אין הוא מסתמך על קולות. שאלה זו, תשובתה בצידה. מעבר לחילוקים שונים הקיימים בין היתר המכירה לנדוננו, הרי שכל הפוסקים שציידו בהיתר המכירה אמנם צירפו קולות מקולות שונות לביסוס ההיתר, אולם עיקר סברת ההיתר התבססה על עובדת היותה של המכירה זמנית. המכירה לזמן קצוב מבטיחה את יישובה של ארץ ישראל לטווח ארוך, גם בשטח הקרקע הנמכר באופן זמני לנכרי, משום כך לא שייך בזה איסור לא תחנם. זהו הנימוק המרכזי שבגיני התאמצו למצוא היתרים

שונים והסתמכו גם על דחוקים, כפי שכתבו במפורש אותם פוסקים בתשובותיהם. סברא זו כל כך פשוטה עד שאין מקום להאריך בה, הדברים מפורשים להדיא בדברי גדולי הפוסקים שהתירו את המכירה. אביא מקצת מדבריהם. בישועות מלכו (י"ד נ"ה) – "פשיטא שאין כאן איסור דלא תחנם בפרט כשמוכר על מנת להחזיר" ובאגרות של האדר"ת (הודפסה באדר ה'ק"ר) – "ומאי כולי האי אם ימכרום לשנים אחדות באופן בטוח שיחזירו לנו אחר כך שלכאורה לא שייך בזה כלל לא תחנם" וראה עוד בדברי הגר"א הרצוג זצ"ל (תחומין ח"ב) – "הגאון ר' יצחק אלחנן ז"ל רבן של ישראל הוא היה הפותח בהיתר השמיטה על ידי מכירה לגוי ועיקר יסודו היה שמכירה לזמן קצוב אינה בכלל לא תתן להם חניה בקרקע".

תכנית ההתנתקות איננה מכירה לזמן קצוב, בכוונת הממשלה לתת מתנת חנם, חנייה לנכרים באדמת ארץ ישראל ושלטון בה לצמיתות. משום כך, ברור מדוע גם לאותם הפוסקים שהתירו את המכירה הזמנית בשביעית, הדבר אסור בתכלית ואין שום מקום להשוות בין הדברים.

ד. בעניין מה שהעלה כת"ר לשאול שמא "דרך השחתה" הוא עניין סובייקטיבי לפי מחשבת האדם וכאשר אין כוונה זדונית לפגוע ולהזיק משום שזהו חלק ממצע כללי, אין כאן דרך השחתה.

מבין אני כי גם כת"ר אינו מעלה בדעתו להגדיר את הריסת בתי הכנסת בגוש קטיף כסותר על מנת לבנות. אמנם מצינו גדר של סותר על מנת לבנות שאינו באותו חפצא, גבי אילנות מאכל שמותר לקוצצן על מנת לקיים אילנות אחרים (יעוי' ב"ק צ"ב ע"א וברמב"ם פ"ו מהלכות מלכים ה"ח. וברא"ש ב"ק שם יוצא שגם לצורך מקומו אינו דרך השחתה וגם זה משום בנין יעוי' בט"ז יר"ד קט"ז סק"ו. ועיי' בט"ז שתמה שהטור השמיט דין זה, וכבר העירו האחרונים מתוס' ב"ב כ"ה ע"א תוד"ה אנא וכו' שחלוקים על הרא"ש בדין זה), אולם ברור כי בנדר"ד גם לתפיסת כת"ר, אין בסתירת בתי

הכנסת גופם משום בנין בדרך כל שהיא לבתי כנסת אחרים או לכל עניין אחר. לכן מבין אני, כי מבקש כת"ר להגדיר "דרך השחתה" גבי סתירת אבני היכל כעניין שתלוי בכוונת זדון וברשע, אף שבפועל מושחת החפצא שלא על מנת לבנות .

הנה דרך השחתה הגדיר הרמב"ם בפ"י מה' שבת הט"ו – "הסותר כל שהוא חייב והוא שיסתור על מנת לבנות אבל אם סתר דרך השחתה פטור" הרי שסתירה שאינה על מנת לבנות דרך השחתה היא. גדר ההשחתה הינו עניין אובייקטיבי ביחס לחפצא, האם הושחת או לא, ואין כל שייכות לכוונות זדון מרושעות כאלה ואחרות. בטוחני, כי כת"ר לא היה דן בעניין סתירת בתי כנסת בגוש קטיף בשבת, על סמך ההנחה כי אין הסתירה נעשית דרך השחתה. דבר זה אינו צריך לפני ולפנים, זאת משום שהמונח דרך השחתה בהלכות שבת ובשאר הלכות כגון קציצת אילן מאכל ועוד, בהם מופיע מונח זה, אינו נוגע כלל לכוונות הרשע של המשחית כ"א לשאלה אובייקטיבית ביחס לחפץ. כת"ר מבקש להוציא את המונח "דרך השחתה" הנאמר גבי הסותר אבן מן ההיכל מעניינו בכל מקום אחר שבתורה, ואיני מבין מנין לו זה ?

ה . בעניין קדושת בית הכנסת .

אמנע מלדון כאן בגדרי הקדושה לדעת מו"ז שליט"א היות ואין לשיטתו כל נפקות לעניין איסור הנתיצה. אומר רק זאת, כי דברי מו"ז שליט"א (כפי שעלה ממה שהבהיר לי בזמנו, בעת כתיבת הפסק) כוונו ראשית כל, לאיסור הנתיצה וההשחתה בעוד היישוב מאוכלס ביהודים. אני הגבר ראה עני, כיצד פורצים שוטרי היס"מ בברוטאליות אל תוך בית הכנסת בכפר דרום, בלא לחוס על שום דבר הנקרה בדרכם. ממקום תלמודי בבית המדרש, לא יכולתי לראות אם אכן משחיתים הם ונותצים מאבני ביהכ"נ, אף שבידם היו כלי משחית שונים שנועדו למטרה זו. עכ"פ עיניי ראו ולא זר, עד כמה קרובים היו הדברים לבא לידי ביצוע, בעוד נשמע קול התורה והתפילה באותו מקדש מעט .

מכתב זה נחתם בדמע, בעוד אחינו תושבי גוש קטיף מגורשים מבתיהם, נדחים ממקום למקום באין מרגוע לכף רגליהם. פרץ וצווחה במקומנו, ואין פוצה פה ומצפצף. נדם קול יעקב שעלה מבתי הכנסיות ובתי המדרשות, ופסק קולם של תינוקות של בית רבן שבקע מבית תלמודם. אוי נא לנו כי חטאנו, שעלתה כזאת בימינו, נחלתנו נהפכה לזרים בתינו לנכרים .

אחתום בתפילה ובצפייה לזריחת הישועה בקרוב, עת ינחם ה' ציון וחורבותיה. עוד תפוצינה ערינו מטוב ונחם ה' עוד את ציון ובחר עוד בירושלים .

בברכת התורה ובהערכה רבה ,

אברהם ישראל סילבצקי